

Under 2010 gjorde Miljö & Hälsoskydd inspektionsbesök på 42 verksamheter inom handikappomsorgen i Kungsbacka kommun. Syftet var att kontrollera hur verksamheterna uppfyller miljöbalkens krav på egenkontroll med fokus på brukarnas inomhusmiljö och verksamhetens yttre miljöpåverkan.

Resultatet visade att verksamheterna i viss utsträckning arbetar enligt kraven på egenkontroll, men att vissa delar behöver utvecklas. Verksamheterna behöver tydliggöra sin arbetsstruktur för egenkontroll, dokumentera sitt egenkontrollprogram och öka sina kunskaper inom miljölagstiftning.

Kungsbacka

Koll på Kungsbacka

Miljö & Hälsoskydd
Rapport 8:2010

Tillsyn på
handikappomsorgen

Sammanfattning

Under 2010 gjorde Miljö & Hälsoskydd inspektionsbesök på 42 verksamheter inom handikappomsorgen i Kungsbacka kommun. Inspektionerna inriktades på verksamheternas egenkontroll med fokus på brukarnas inomhusmiljö och verksamhetens yttre miljöpåverkan.

Kontrollerna visade att verksamheterna delvis arbetar enligt egenkontrollens krav, men att vissa delar behöver utvecklas när det gäller strukturell tydlighet, dokumentation och kompetens inom miljölagstiftningen.

Bakgrund

Projektets syfte var att genom tillsyn av handikappomsorgen säkerställa att brukarna har en god boendemiljö. Brukarna i denna typ av verksamhet kan själva ha svårt för att uttrycka om de är missnöjda med något i sitt boende.

Handikappomsorgens verksamheter är inte längre anmälningspliktiga och omfattas därför inte av ”Förordning (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll”. Men de omfattas dock av miljöbalkens bestämmelser och grundkravet på egenkontroll (26 kap 19§ Miljöbalken). Det innebär att de har en skyldighet att skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens art och omfattning för att skydda hälsan och miljön (2 kap Miljöbalken). Kraven är generella och gäller alla verksamheter. Program för egenkontroll kan ofta samordnas med verksamhetens systematiska miljöarbete som ska finnas enligt arbetsmiljölagstiftningen.

Metod

Projektet har genomförts av Miljö & Hälsoskydd med avsikten att kontrollera hur de kommunala och privata verksamhetsutövarna inom vård och omsorg uppfyller miljöbalkens krav. Under inspektionen användes en checklista som tagits fram till projektet med frågor om verksamheten och lokalerna. Inspektionen var främst inriktad på kontroll av verksamhetens egenkontroll, inomhusmiljö, gemensamma utrymmen och yttre miljöpåverkan.

I projektet besökte vi 39 kommunala verksamheter (20 dagliga verksamheter, 17 gruppboende samt 2 korttidshem) och 3 privata verksamheter.

AVGRÄNSNING

Tillsyn har enbart utförts på gemensambetsutrymmen och inte i brukarnas egna bostäder.

Resultat

Inspektionerna visade inga specifika skillnader i

egenkontrollarbetet mellan verksamheterna. Flera ansåg att de hade ett egenkontrollprogram.

I diskussionen om egenkontroll och riskbedömning tog de ofta upp sin skyddsrond. De flesta genomför en årlig skyddsrond där de medvetet eller omedvetet fångar upp eventuella brister även ur en brukares synvinkel. Samtliga verksamheter genomförde någon form av riskbedömning i samband med skyddsronden. Ofta saknades dock en tydlig dokumentation av resultatet.

För kemiska produkter finns krav på bland annat förteckning och säkerhetsdatablad över de kemikalier som klassificeras som hälso- eller miljöfarliga. Nästan alla verksamheterna saknade säkerhetsdatablad.

Generellt saknades kompetens inom miljölagstiftningen. Kunskaper i miljölagstiftning är en förutsättning för att en verksamhet ska kunna leva upp till de krav och regler som finns inom miljöbalkens område.

VENTILATIONSSYSTEM

Hos cirka 80 procent av verksamheterna har klagomål framförts på ventilationssystemet.

Det vanligaste ventilationssystemet var mekanisk från- och tilluft. Besiktning av systemet kan ha utförts utan att det obligatoriska intyget blivit anslaget.

INOMHUSTEMPERATUR

Verksamheterna hade inte någon särskild rutin för kontroll av rumstemperaturen.

Hos de flesta uppmättes rumstemperaturen till 20–22 grader. Låga temperaturer förekom på något ställe, där den vissa tider understeg 18 grader, vilket inte är acceptabelt. Några upplevde värmeproblem i lokalerna, speciellt under sommarens värmeböljor då inomhustemperaturen kunde överstiga 25 grader.

Rekommenderad rumstemperatur är 20–23 grader. För känsliga personer kan 22–24 grader vara lämpligare. Vid extrema väderförhållanden gäller inte rekommenderade värden.

INOMHUSLUFT

Hos cirka 90 procent av verksamheterna har klagomål framförts på inomhusluften.

Den främsta orsaken är upplevelsen av torr luft. En vanlig orsak till besvär med torr luft är att rumstemperaturen är förhöjd. Genom att sänka rumstemperaturen kan dessa besvär minska.

Det dominerande uppvärmningssättet är fjärrvärme. Andra uppvärmningssätt är direktverkande el med slingor i golvet och oljeeldning.

LOKALVÅRD

Hos cirka 70 procent av verksamheterna är städning en bristfällig.

Hur lokalvården organiseras kan se olika ut beroende på omsorgsverksamhet. Hos några verksamheter ansvarar enbart vårdpersonalen för städningen

och hos andra städar vårdpersonalen vissa utrymmen och en städentreprenör andra utrymmen, till exempel trapphus och korridorer.

Städfrekvensen, det vill säga hur ofta lokalvård utförs i gemensamma utrymmen, skiljer mellan verksamheterna. Den kan vara allt från städning varje dag till städning en gång i veckan. Även när det gäller rengöring av toaletter, våtutrymmen, bad och liknande skiljer sig frekvensen åt. I den egna lägenheten bestämmer brukaren vilken städfrekvens som önskas.

AVFALL

Källsortering förekom på de flesta omsorgsenheter och de är medvetna om vikten av att sortera avfall.

Däremot varierar förutsättningarna beroende på hur väl utbyggt soprummet är och vilka förvaringsmöjligheter som finns.

HÄLSO- OCH MILJÖFARLIGA VAROR

Kemikalier, till exempel städprodukter, förvaras hos verksamheterna i förråd och skåp.

En verksamhet hade flytande kemikalier olämpligt placerade, vilket utgjorde en miljörisk om läckage skulle uppstå och kemikalierna kom ut i avloppet.

VARMVATTEN-LEGIONELLA

Rutiner för temperaturkontroll av varmvattnet saknades hos verksamheterna.

Eftersom brukare och personal inte kan kontrollera temperaturer i installationen är det viktigt att fastighetsägaren tar ansvar för detta. Det är nödvändigt att driftpersonal eller motsvarande har kunskap och förståelse för vikten av tillräckligt hög temperatur och att det finns dokumenterade rutiner för regelbunden temperaturkontroll.

Bedömning

Miljö & Hälsoskydd bedömer att verksamheterna är av sådan art att de behöver ha en dokumenterad egenkontroll trots att de inte omfattas av ”Förordning (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll”.

Vi påtalade de brister som vi upptäckte för verksamhetsutövaren, både när det gäller lokaler och egenkontollsystem.

När det gäller verksamheternas arbete med till exempel riskbedömning är det viktigt att uppmärksamma de risker som förekommer i verksamheten som brukarna kan utsättas för. Det är lämpligt att verksamheten bestämmer hur riskinventeringen ska gå till och att resultatet dokumenteras.

Inom verksamheterna bedöms det finnas för lite kunskap om vilka krav miljölagstiftningen ställer på verksamheten. Det saknas en formell tydlig struktur för hur arbetet med egenkontrollen egentligen ska genomföras.

Förbättringsområden

Följande områden bör prioriteras i det fortsatta egenkontrollarbetet för att uppnå lagstiftningen.

STRUKTUR

- Tydliggöra arbetsstrukturen för egenkontroll

DOKUMENTATION

- Fördelning av arbetsuppgifter, ansvar och befogenheter med inriktning på hälso- och miljöaspekter
- Rutiner för att förebygga olägenhet för människors hälsa och miljön
- Riskbedömning av verksamheten ur hälso- och miljösynpunkt
- Säkerhetsdatablad och förteckning för kemiska produkter
- Sammanställning av gällande miljölagstiftning och bestämmelser

KOMPETENS

- Kompetenshöjning inom miljölagstiftningen

Kommentar

STRUKTUR

Arbetsättet, det vill säga hur arbetet med hälso- och miljöfrågor hos verksamheterna bedrivs, saknar tydlighet. Det är svårt att följa strukturen för hur det utförs. En mer styrd och fastställd egenkontrollstruktur ger förutsättningar för att egenkontrollarbetet blir effektivt och att rätt saker utförs. Det är viktigt att egenkontrollen blir en naturlig del av det dagliga arbetet och att den anpassas till den verksamhet som utövas.

DOKUMENTATION

Egenkontrollprogrammet ska dokumenteras. En orsak till dokumentationskravet är att verksamheten ska kunna visa att den bedriver egenkontroll. Den viktigaste anledningen är dock att verksamheten ska ha ett dokumentationssystem så att viktiga kontroller, riskbedömningar, uppföljningar och övriga uppgifter verkligen genomförs.

KOMPETENS

En lagstiftning som verksamheten berörs av är miljöbalken med tillhörande förordningar, föreskrifter och råd. Miljöbalken ställer krav på att det inom verksamheten finns kunskaper om dess påverkan på människors hälsa och miljön. För att kunna leva upp till den miljölagstiftning som verksamheten omfattas av behövs kontinuerlig utbildning inom miljöbalksområdet.